

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ "דברי שיר" ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל d036194741@gmail.com

פרשת האזינו - בין יוה"כ לסוכות

הכל מרומז בתורה

קעת אנו אוחזים כמעט בסוף חמשה חומשי תורה, והזכרנו בעבר שכתוב בסוף פרשת וילך (ל"א - ט) "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת..." שלפי שיטת הרמב"ם מצוה זו חל על כתיבת שירת האזינו.

בגאון כתוב שיש תר"ג מילים בפרשת האזינו שזה מרמז על תר"ג מצוות. יש ספר שכתב ת"ח אחד שליט"א שמסביר איך כל מצוה מרומזת בפרשה זו.

כתוב בספר סדר הדורות שבשנות אלף החמישים היה לרמב"ן תלמיד אחד שקראו לו אבנר, הוא ירד מהדרך ולאחר זמן נהיה נשיא הארץ והיה חילוני לגמרי. ובשנת תתקנ"ד הוא צוה לרמב"ן לבא אליו ביום כיפור ולקח ביום הקדוש דבר אחר [חזיר] מול עיניו, שחטו אותו ובשלוהו ואכלוהו. לאחר המעשים האלו שאל את הרמב"ן כמה איסורי כרת הוא עבר. ענה לו הרמב"ן ארבע. אך תלמידו ענה "לא, חמש!". שאלו הרמב"ן למה פרשת מן התורה? ענה לו "פעם אחת אמרת לי שבפרשת האזינו כתוב כל מה שהיה הוה ויהיה מברית העולם ועד סופו ואיני מאמין לכך". אמר לו הרמב"ן "תשאל ואראה לך דבר דבר כיצד מרומז בפרשת האזינו". שאלו "היכן כתוב את שמי [אבנר] בפרשת האזינו?". הרמב"ן פנה לצד החדר, התפלל וביקש מהקב"ה שיעזור לו וה' שלח לו בפיו, כתוב (ל"ב - כ"ו) "אמרתי אפאיהם אשבייתה מאנוש זכרם" [אות השלישי של כל מילה]. לא עבר זמן והתברר כי התלמיד לקח אניה קטנה ופרש למרחקי הים ומאז נעלם. ממש קויים בו הפסוק שלו...

~~~~~

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט..." (ל"ב - ד')

מובא בספר חפץ חיים על התורה שמרן החפץ חיים זצ"ל היה מפרש את הכתוב בתהילים (י"ט) "משפטי ה' אמת צדקו יחידיו" שמשמע דוקא בהיותם יחידיו צודקים, אבל לא בהיותם באופן אחר. את חברו, ואם אחד חרף וגדף את חברו או הכהו בידו ולא ביקש סליחתו אין לו תקנה עד שיהיה מוכרח לבוא שוב לעולם הזה בגלגול ולפייס את חברו שחטא נגדו, ומכיון שהאדם שומע בעולם העליון שנגזר עליו לרדת לעולם התוהו עוד הפעם הוא בוכה וצורח בקול מר על החטא הגדול הזה ותובע מהקב"ה על מה שבראהו בגלגול הראשון להיות עשיר ואביר לב "ועשיר יענה עזות" (משלי י"ח) ובשביל זה נתחצף כ"כ עד שהכה את חברו, ואלמלא היה נברא עני לא היה מעיז כ"כ לחרף את חברו ולהכותו, ומתחנן הוא לבוא שוב לעולם התוהו עוד הפעם עני ומכיון שהנשפט רואה כי אין לו עצה אחרת ומוכרח להתגלגל שוב לעולם הזה אזי הוא מתחנן לכל הפחות שיברא הפעם עני ונכה רוח או בעל מום בלי יד למען לא יוכל מעתה לחרף או להכות את חברו בבואו לזה העולם אבל המקטרג איננו מסכים ע"ז וצועק כי אז לא תהיה תשובת המשקל אלא רוצה הוא שיברא דוקא עשיר ובשתי ידים ורק אחרי תפילות ותחנונים ופרקליטים טובים נתעוררה עליו זכות ונתקבלה בקשתו להברא עני או בעל מום. חסרון בריאותו או על איזה מום בגופו ושכח לגמרי שבעמל רב עלה לו לפעול שיברא עני למען לא יחרף את חברו או שיהיה בעל מום שלא יוכל להכות את רעהו וזה אמר הכתוב "כי משפטי ה' צודקים" ודוקא "יחידיו" כשיודעים מה נעשה עם האדם קודם יצירתו ואיך השתדל להברא אח"כ אזי יוכח כי המשפטים אמתיים הם וכי עניותו לזכות גדולה תחשב לו.

התפרסם לאחרונה שבשנת תשל"ה יומיים לפני ראש השנה היה רבי שכנא זאהן זצ"ל צריך לטוס לאמריקה דרך אתונה והוא היה כל כך עייף מימי הסליחות שהוא נרדם במטוס וכשזה הגיע לאתונה הוא לא ירד מהמטוס וכך המטוס המשיך את דרכו לתאילנד ומצא את עצמו בערב ראש השנה בתאילנד במקום להיות באמריקה. מיד חיפש מנין באזור לאן שהגיע ומצא אנשים ששומרים את התורה כמה שהם יכולים במקום הזה ומוכן מאליו שהבית הכנסת היה מעורב, אנשים ונשים יחד. גבאי בית הכנסת מיד חשבו שקבלו מתנה מהקב"ה כי הגיע אליהם יהודי חרדי מירושלים שיועד גם להיות שליח ציבור, גם לתקוע בשופר וגם לקרא בתורה, ומיד הציעו לו שהוא יעשה הכל בראש השנה. רבי שכנא זאהן אמר שהוא מסכים בתנאי שיהיה הפרדה בבית הכנסת והם הסכימו לכך. לפני התקיעות הוא דרש בפניהם כדי לחזקם ואמר שאם אנו לא מחנכים את הילדים כמו שצריך אז הם אבודים ויתבוללו בין האומות. לאחר כמה חודשים הגיע לירושלים לשיבת אור שמח בחור מתאילנד ורביני הישיבה שאלו את הבחור איך הוא הגיע לכאן. והבחור סיפר שבראש השנה האחרון הגיע יהודי מירושלים בטעות ולפני התקיעות דרש בבית הכנסת איפה שהוריו מתפללים בו ומאוד התלהבו ממנו וכך שלחו אותו שילמד בישיבה. היום ב"ה יש לאותו יהודי מתאילנד משפחה מפוארת.

זה מראה לנו עד כמה שלהכל יש חשבונות מלמעלה ובכל מצב זה תמיד על צד הכי טוב עבורנו.

~~~~~

צדיק וישר

כתוב (ל"ב - ד') "א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא".

בעלי המוסר שואלים, מה המעלה כאן ב"אין עול צדיק וישר הוא"? הרי ודאי שהקב"ה לא יעשה משפט מעוות, וכי הקב"ה יעשה עול? וכי הוא לא ישר?

שמעתי בשם רבי אליהו לופיאן זצ"ל שכתוב בגמ' (ראש השנה דף י"ז ע"א), שבראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, ויש כמה הסברים בגמ' מה זה כבני מרון, אחד מהם הוא כמו חיילים או כמו צאן, שעוברים אחד אחד. ומאידך כתוב בגמ' (שם) שכולם נסקרים בסקירה אחת, שנאמר "היוצר יחד ליבם המבין אל כל מעשיהם", והגמ' מדייקת שזה משמע שכולם עוברים ביחד.

מתרץ רבי אליהו, שאין זה סתירה. ה' דן ופוסק כל אחד ואחד מה שמגיע לו ובכוח הגדול לעשות חשבון כביכול שלא יגרם לחינם צער לשני, אלא אם כן מגיע לו. למשל, נגזר על אחד שיפסיד הונן, הרי כל משפחתו וקרוביו יהיו בצער ואם לא מגיע לא' מבני המשפחה את הצער הזה תתבטל הגזירה, לכן מצד אחד כבני מרון כל אחד ואחד בני עצמו, ומצד שני בסקירה אחת שה' דן גם את כל האנשים הרבים שיצטערו מכך.

ולכן כשרבי אליהו לופיאן זצ"ל היה שומע שמי שהוא חולה, אמר שכולם צריכים להצטער בעבור אותו חולה, וכמה שיש יותר אנשים שמצטערים, אז ה' לא יעשה חלילה משהו כי אם לא מגיע לא' מכל אלו שיצטערו את הצער הזה א"א שימות החולה.

וזה הפשט כאן, הצור תמים... הקב"ה יעשה את מה שמגיע לכל אחד אבל א-ל-אמונה ואין עול. להבדיל אלף הבדלות אם בבית משפט מגיע למישהו עונש מיתה, השופט לא ישנה את דעתו גם אם יהיו אנשים שיבכו ויצטערו מזה, אבל הקב"ה אינו כן, אם יש צער שלא מגיע לחבירו אז הוא לא מביא את העונש כדי לא לגרום צער לחינם.

ויש להתחזק בדברים אלו, א' שהכל מדוד אצל הרבנו של עולם וב' שאם בן אדם מצטער עם צער של חברו כך הוא יכול להציל אותו.

זכורני כשהיו הולכים לראש ישיבת פוניבז' לצעירים מרן הגרמ"י לפקוביץ זצ"ל והיו מבקשים ממנו לחתום על המלצה עבור משפחה של יתומים, דמעות היו יורדים מעיניו בשעה שהגרמ"י היה חותם כי דאג עליהם לאחר ששמע את הפרטים של יתומים אלו.

~~~~~

לעסוק בצרכי ציבור

"וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר" (ל"ב - מ"ח).

כותב רש"י, בשלשה מקומות נאמר בעצם היום הזה, נאמר בנח (שם ז' - י"ג) "בעצם היום הזה בא נח" במראית אורו של יום לפי שהיו בני דור אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחים אותו ליכנס בתיבה, ולא עוד אלא אנו נוטלין כשילין וקרדומות ומבקעין את התיבה, אמר הקדוש ברוך הוא הריני מכניסו בחצי היום, וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה; במצרים נאמר (שמות י"ב - נ"א) "בעצם היום הזה הוציא ה'" לפי שהיו מצרים אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחים אותם לצאת, ולא עוד אלא אנו נוטלין סייפות וכלי זין והורגין בהם, אמר הקדוש ברוך הוא הריני מוציאן בחצי היום וכל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה; אף כאן במיתתו של משה נאמר "בעצם היום הזה" לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחים אותו, אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגזי לנו את השליו והעלה לנו את הברא ונתן לנו את התורה אין אנו מניחים אותו, אמר הקדוש ברוך הוא הריני מכניסו בחצי היום.

שואל ראש ישיבת מיר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, בשלמה שהדור של נח רצו לעצור אותו לעלות לתיבה, וכן ביציאת מצרים המצריים לא רצו שבני ישראל יצאו משם, אבל כשמגיע מלאך המוות על משה רבינו איך בני ישראל יכולים להתערב ולא להרשות לו?

ותירץ שיש מושג שהציבור צריך את הבן אדם היחיד, אז הקב"ה לא שולח את מלאך המוות לקחת אותו מהעולם הזה וזה מה שבני ישראל אמרו, שהם לא יכולים להיות בלי משה רבינו כי הם מוכרחים לו, לכן הקב"ה אמר "בעצם היום הזה".

הרב מבריסק זצ"ל הסביר שכתוב כאן שה' אמר למשה רבינו "עלה אל הר...", זאת אומרת שיש תנאי במיתה, רק אם משה רבינו יעלה על ההר הוא ימות, ואם לא יעלה הוא לא ימות, והפשט הוא שבני ישראל היו יכולים למנוע ממשה רבינו לעלות אל ההר וכך היו מונעים את מיתתו של משה.

לפני כששים שנה היה יהודי בשם רבי זיידל סימטיצקי זצ"ל שהיה מגיד שיעור בישיבת תורת אמת שע"י רבי משה שניידר זצ"ל באנגליה והוא נסע לדרום אמריקה לעשות מגבית עבור הישיבה ולפתע נפטר שם וקיימו את לויתו בירושלים וראש ישיבת מיר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל אמר בהספד שכעת כולם שואלים איך יכול להיות שרבי זיידל נפטר בדרום אמריקה? כנראה שכל זמן שהיה באנגליה תלמידי הישיבה היו צריכים אותו לכן מלאך המוות לא היה יכול לקחת אותו, אבל כשנסע לאמריקה הישיבה הסתדרה בלעדיו ולכן המלאך המוות הגיע.

הלימוד שבבילנו הוא שאם בן אדם הוא נעשה חלק מהציבור ומטיב ועוזר לזולת יש לו דין אחר לגמרי כי הציבור צריכים לו, ועכשיו שאנחנו כבר אחרי ראש השנה ויום כיפור ומתחילים שנה חדשה צריך שכל אחד יעשה את עצמו חלק מהציבור וכך הציבור יצטרך לו ויהיה לו דין אחר.

וכמו שאנו אומרים במי שמבקר בשבת לאחר קריאת התורה "וכל מי שעוסקים בצרכי ציבור באמונה הקב"ה ישלם שכרם וירפא לכל גופם ויסלח לכל עוונם" והזכרנו פעם שבדרך כלל יש מקודם את הסליחה ולאחר מכן בא הרפואה כמו שאנו מתפללים בשמונה עשרה קודם ברכת 'סלח לנו' ואח"כ ברכת 'רפאנו' אבל אצל אנשים שעוסקים בצרכי ציבור אינו כן, הקב"ה שולח להם קודם את הרפואה כי הציבור צריך אותם.

ה' יעזור שכל אחד יזכה להיות חלק מהציבור וכך יהיה לכל אחד חיים טובים ושלוש.

~~~~~

תשובה מאהבה

כתוב (ויקרא כ"ג - מ') "ולקחתם לכם ביום הראשון".

איתא בחז"ל שיום הראשון הפשט הוא יום ראשון לחשבון עוונות.

כולם שואלים, איך זה ראשון לעוונות, הרי יום כיפור היה ב' תשרי וחג הסוכות זה בט"ו תשרי, א"כ היינו צריכים לקחת את ארבע המינים ב"א תשרי שהוא למחרת יום כיפור ולא לחכות עד חג הסוכות?

במדרש (פרשת אמור) כתוב שעד סוכות אין זמן לבן אדם לעשות עוונות כי הוא טרוד לעשות הרבה מצוות הקשורים לחג והוא יכול להתחיל לחטוא רק בט"ו תשרי, לכן זה נקרא ראשון לעוונות.

השפת אמת ורבי שמשון רפאל הירש זצ"ל מתרצים ע"י משל לבן אדם שהיה לו כרמים וכל שנה היה לו פועל שהיה מוריד את הענבים והיה סופר אותם וכך היה מביאם. שנה אחת הוא אסף את כל הענבים ושם לב שהענבים חמוצים ובכל זאת ספר את הכל והביא זאת לבעל הבית ואמר לו "אדני, הבאתי לרשותך כך וכך ענבים, אבל כולם חמוצים". אמר בעל הבית "טיפש אתה, אם הם חמוצים מה ספרת אותם בכלל? מה אפשר לעשות מהם? תזרוק את הכל!". למחרת היה כתבה בעיתון על איזה מפעל שמחפשת ענבים חמוצים כדי שיוכלו לעשות מהם חומץ. וכשהבעל הבית קרא זאת מיד קרא לפועל שלו וביקש ממנו להחזיר את הכל כי אפשר להשתמש בזה, ואז הספירה היה לתועלת שיועד כמה יש לו למכור ולהרוויח. והנמשל זה הוא שכעת אנחנו אחרי יו"כ ומבואר בחז"ל שמי שעושה תשובה מראה עוונותיו נעשו שגגות ואם עושה תשובה מאהבה אז עוונותיו נעשו זכויות, ובדרך כלל רובם ביו"כ עושים תשובה מתוך יראה וכך העוונות נהיו שגגות ואין אנו מעוניינים לספור אותם וכשמגיע חג הסוכות כולם עושים תשובה מאהבה ואז כל העבירות נהפכים לזכויות וזה הפשט כאן יום הראשון לחשבון עוונות כי רק עכשיו בסוכות שהוא זמן שמחתנו ויש תשובה מאהבה מתחילים לספור אותם ולעשות חשבון כדי לדעת כמה זכויות יש לנו.

ה' יעזור שננצל ימים אלו, בין יום כיפור לסוכות, לא לעשות עבירות וגם להתקרב להקב"ה ע"י כל מצוה ומצוה שעושים לכבוד החג, ועם מצוות אלו נזכה לשמחה אמיתית בחג הסוכות שהוא חג שמחתנו עם ביאת גואל משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.